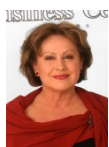

Warszawa, 6 lipca 2022 r.

RAPORT: MAJĄTEK SKARBU PAŃSTWA

DR GRAŻYNA MAGDZIAK

minister ds. majątku Skarbu Państwa Gospodarczego Gabinetu Cieni BCC

Ekspert z zakresu zagadnień prywatyzacyjnych, analizy finansowej przedsiębiorstw, rynku kapitałowego i restrukturyzacji. Doradca parlamentarny i doradca ekonomiczny wielu firm. Od 20 lat prezes jednej z najlepszych firm doradczych – BAA Polska. Stały członek Rady Dialogu Społecznego z ramienia przedsiębiorców. Jedna z założycielek BCC, członek Rady Organizatorów oraz Konwentu BCC.

☎ 22 562 33 43 ✉ grazyna.magdziak@bcc.org.pl

REKOMENDACJE DLA RZĄDU

1. W związku z tym, że wojna w Ukrainie skoncentrowała się we wschodniej części tego kraju, organizacje międzynarodowe i państwa udzielające Ukrainie pomocy przygotowują się do finansowego wsparcia odbudowy Ukrainy. Polska zamierza aktywnie uczestniczyć tym procesie i Ministerstwo Aktywów Państwowych przygotowało kwestionariusz umożliwiający zainteresowanym podmiotom zgłaszanie woli zaangażowanie się w te działania. Wykaz tych zgłoszeń ma być dyskutowany z rządem Ukrainy już w lipcu br. W przypadku firm prywatnych deklaracje partycypacji w pracach związanych z odbudową Ukrainy bazują na ich własnej ofercie handlowej oraz posiadanych, indywidualnych zdolnościach produkcyjnych. Dla grupy podmiotów, których bezpośrednio lub w formie pośredniej właścicielem jest Skarb Państwa rekomendujemy natomiast sformułowanie propozycji kompleksowej, opartej na systemowym rozpoznaniu całego gospodarczego potencjału biznesowego, jakim dysponuje Skarb Państwa. Tak przygotowana propozycja mieć będzie z pewnością dużo większe szanse na pozyskanie intratnych zleceń rządu Ukrainy.
2. Wyniki finansowe dużych spółek państwowych za rok 2021 były bardzo wysokie. Podobnie rekordowe zyski spółki te wykazują w pierwszych miesiącach roku bieżącego. Ta korzystna sytuacja jedynie w części jest rezultatem skutecznego gospodarowania przez te podmioty. W znaczącym stopniu zyski te generowane są dzięki wyjątkowej, często uprzywilejowanej pozycji, jaką spółki te uzyskały w polskiej gospodarce. Pozwala im to na uzyskiwanie atrakcyjnych marż na sprzedawanych przez siebie produktach, zwłaszcza w warunkach dużej inflacji z jaką mamy obecnie do czynienia. Działania takie korzystnie wpływają również na zwiększenie wpływów budżetowych, co nie zachęca decydentów do mitygowania postępowania zarządów spółek państwowych. W aktualnej sytuacji zwiększa to jednak

presję inflacyjną i z punktu widzenia całej gospodarki nie jest zjawiskiem pożądanym. Dotyczy to przede wszystkim firm których produkty mają istotne znaczenie dla bieżących wydatków konsumpcyjnych społeczeństwa. Rekomendujemy zatem by spółki takie jak PKN ORLEN czy też PGNiG rozważyły - przynajmniej okresowo – ograniczenie swoich marż handlowych dzięki czemu chociaż częściowo spowolniony zostanie wzrost inflacji.

3. Skarb Państwa kontynuuje politykę tworzenia z firm, których jest 100% właścicielem holdingów branżowych m.in. takich jak Polski Holding Hotelowy, Polska Grupa Lotnicza, Polska Grupa Opakowaniowa czy też ostatnio Polski Holding Spożywczy. Jeśli działania takie ograniczają się jedynie do spółek w 100% państwowych i funkcjonujących w takich obszarach gospodarki, gdzie sektor państwowy nie ma przewagi konkurencyjnej, należy je uznać za ekonomicznie uzasadnione. Przed połączeniem bowiem trudno było zapewnić im odpowiednie dla danej branży, specjalistyczne zarządzanie bo spółki te stanowiły jednostkowe pozycje w bardzo zróżnicowanym rodzajowo portfelu firm podległym jednemu z ministerstw. Dzięki połączeniu skoordynowane zostaną rozproszone działania sprzedażowe podmiotów o tożsamym profilu rynkowym oraz ich inwestycje, zmniejszają się koszty ich funkcjonowania, a na skutek uzyskanych efektów synergii poprawią się ich wyniki finansowe. Częstokroć jednak do sensownie tworzonych grup branżowych dołączane są podmioty o bardzo złej kondycji finansowej oraz o minimalnym potencjale rynkowym. Wówczas wysiłki restrukturyzacyjne podejmowane przez wszystkie podmioty takiej grupy stają się nieefektywne, koncentrują się bowiem przede wszystkim na spółce, która i tak będzie deficytowa. Popierając zatem przedsięwzięcia porządkujące portfel spółek państwowych pod względem branżowym rekomendujemy, by procesy takie dotyczyły tylko podmiotów mających zdolność do kontynuacji działalności gospodarczej i nie oznaczały ukrywania w nowo tworzonej strukturze firm, które powinny zostać postawione w stan likwidacji lub sprzedane.

PODSUMOWANIE DOTYCHCZASOWYCH DZIAŁAŃ

Pozytywy:

1. Jednym z ważnych zadań Skarbu Państwa jest wspieranie takich obszarów gospodarki, które stanowić będą koło napędowe jej dalszego rozwoju, ale nie uzyskały jeszcze takiej siły rynkowej by zdolne były do samofinansowania. Na początkowym etapie pracom o takim charakterze pomoc świadczy m.in Narodowe Centrum Badań i Rozwoju udzielające firmom grantów i dotacji ze środków budżetowych i unijnych. Trudności pojawiają się natomiast w fazie komercjalizacji perspektywicznych rozwiązań ponieważ etap ten jest zwykle projektowany na zbyt krótki okres czasu, wobec czego firmom brakuje kapitału na wdrożenie innowacyjnych rozwiązań. Lukę tą wypełniają różnego typu prywatne fundusze inwestycyjne, ale ich zainteresowanie koncentruje się na przedsięwzięciach o niedługim okresie zwrotu zainwestowanych środków i nie obejmuje projektów o szerszym oraz kosztowniejszym wymiarze. Ponad to wsparcie udzielane przez fundusze prywatne najczęściej skutkuje potem „wejściem” do firmy kapitału zagranicznego i wówczas nowatorskie rozwiązanie nie wpływa już na rozwój polskiej gospodarki. Bardzo znaczącą, pozytywną rolę odgrywa więc w tym obszarze Agencja Rozwoju Przemysłu, która wspomaga ważne dla gospodarki krajowej przedsięwzięcia innowacyjne właśnie w tym przejściowym etapie. Dotyczy to m.in. firm działających w przemyśle kosmicznym w którym ARP zainwestowała w dwie najbardziej dynamicznie rozwijające się na rynku spółki (CREOTECH Instruments oraz PIAP SPACE). W

ostatnich miesiącach ARP stała się również sponsorem współfinansującym staże młodych naukowców w firmach kosmicznych, a także zatrudnianie w polskich firmach kosmicznych zagranicznych specjalistów.

2. Do zjawisk godnych uznania należy zaliczyć przedsięwzięcia rządu związane z przeciwdziałaniem wykluczeniu transportowemu małych miast i wsi. Dotyczy to przede wszystkim obszarów Polski Wschodniej, środkowego Pomorza oraz wybranych rejonów Polski Centralnej (głównie woj. świętokrzyskiego). Celowi temu służyć mają m.in. decyzje związane z planowanym przez MAP przekazaniem do PKP praw właścicielskich do akcji/udziałów spółek z grupy PKS. W gospodarkach krajów zachodnio europejskich komunikacja kolejowa współdziała i uzupełnia się bowiem terytorialnie z komunikacją autobusową. Tak też ma się stać w Polsce. Podobnie za element pozytywny uznać należy aktywizację Programu KOLEJ+, której celem jest budowa nowych połączeń kolejowych m.in. na lubelszczyźnie. Budżet tego programu ostatnio zwiększony został do 11 mld zł, w efekcie czego sieć linii kolejowych zwiększy się o 1200 km.

Zagrożenia:

1. Na początku czerwca br. rząd podpisał w końcu dokument umożliwiający otrzymanie przez Polskę środków na sfinansowanie Krajowego Planu Odbudowy. To bardzo ważna decyzja gospodarcza, chociaż jak wiadomo rzeczywiste skorzystanie z tych funduszy jest jeszcze uzależnione od spełnienia przez Polskę szeregu warunków związanych z przywróceniem praworządności. Problem jednak w tym, że cele na które mają zostać przeznaczone środki z KPO w istocie są w dalszym ciągu niewiadomą. Na wiosnę roku 2021 rząd zaprezentował kierunkowy podział pieniędzy z KPO, w ramach, których gros tych środków ma finansować inwestycje z obszaru zielonej transformacji, energetyki, służby zdrowia oraz cyfryzacji i transportu. Ta ogólna struktura wydatkowania pieniędzy z KPO nie budzi zastrzeżeń, ale chociaż upłynął już rok nie dowiedzieliśmy się nic więcej na temat bardziej szczegółowych kierunków przyszłej dystrybucji tych funduszy; a przecież z pewnością wiedza na ten temat już w rządzie jest. Ponadto wybuch wojny na Ukrainie i pojawienie się problemów z zaopatrzeniem w paliwa energetyczne prawdopodobnie zmieniły strukturę planowanego wydatkowania środków z KPO. Rząd podawał również do wiadomości publicznej, że w oczekiwaniu na akceptację KPO przez Unię Europejską zaczął już inwestować w projekty ujęte w KPO z krajowych zasobów budżetowych. Kłopot w tym, że w istocie nie wiemy tak naprawdę na co środki te zostaną przeznaczone i jakie przedsięwzięcia przewidziane w KPO zostały już rozpoczęte. Istnieje natomiast obawa że pod bardzo ogólnie sformułowanymi hasłami mogą znajdować się przedsięwzięcia jedynie z nazwy odpowiadające celom KPO, uzgodnionym ze strona społeczną.
2. Wskazana wyżej negatywna ocena działań rządu w obszarze zarządzania majątkiem Skarbu Państwa związana jest bezpośrednio z wydarzeniem jakie miało miejsce w okresie drugiego kwartału bieżącego roku, jakim było formalne uruchomienie funduszy UE na realizację KPO. Od długiego czasu BCC zwraca jednak nieustająco uwagę na kilka innych bardzo niepożądanych zjawisk charakteryzujących gospodarowanie majątkiem państwowym. Biorąc więc po uwagę że w dalszym ciągu zjawiska te występują i bardzo destrukcyjnie wpływają na wyniki działalności spółek, których właścicielem 100% lub większościowym pozostaje Skarb Państwa uważamy za celowe ponowne ich wskazanie. Negatywna ich ocena pozostaje bowiem w dalszym ciągu aktualna. Do najważniejszych z tych niepożądanych cech należą:
 - Brak kompetentnych zarządów spółek oraz ich rad nadzorczych, mimo iż procedura powoływania tych gremiów jest bardzo rygorystyczna. Głównym kryterium nominacji pozostają względy polityczne;

- Niezwykle częsta rotacja personalna w zarządach spółek, co utrudnia realizację celów długoterminowych. Zarządy spółek skupiają się przede wszystkim na realizacji celów krótkoterminowych ;
- Nakładanie na spółki zadań nie związanych z ich podstawową działalnością operacyjną, co pogarsza ich wyniki finansowe;
- Bardzo biurokratyczny i długotrwały tryb zatwierdzania decyzji korporacyjnych przez organy nadzorcze , utrudniający elastyczne reagowanie na bieżące zmiany w otoczeniu rynkowym.
- Co prawda powyższe ułomności nie dotyczą tylko okresu ostatniego, będącego przedmiotem niniejszej oceny ale z uwagi na aktualność tych zarzutów i ich istotny wpływ na gospodarowanie majątkiem państwowym zamieszczamy je po raz kolejny w niniejszej opinii.

Kontakt:

Mirosław Kasprzak

Rzecznik BCC

 608 529 504

 miroslaw.kasprzak@bcc.pl

Gospodarczy Gabinet Cieni Business Centre Club to think tank powołany w kwietniu 2012 r., aby wspierać działania prorozwojowe władz publicznych, monitorować prace resortów kluczowych dla przedsiębiorczości, rekomendować zmiany sprzyjające rozwojowi kraju, wzrostowi gospodarczemu i konkurencyjności polskich firm. W skład GGC BCC wchodzi wybitni gospodarzy fachowcy, z których wielu piastowało w przeszłości funkcje publiczne [lista poniżej]. Więcej informacji: <http://www.bcc.org.pl/Gospodarczy-Gabinet-Cieni.4241.0.html>